

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
СУШКА ОЛЕГА ОЛЕКСАНДРОВИЧА
на тему: «Інститут контрасигнації: питання конституційно-правової
теорії та практики»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному опрацюванні автором питань конституційно-правової теорії та практики інституту контрасигнації. Дисертація є першою ґрунтовною роботою, в якій контрасигнація розглядається не тільки в аспекті актів глави держави, а й актів органів публічної влади.

Автор доводить, що контрасигнація відіграє важливу роль у створенні дієвої системи стримувань та противаг, на якій ґрунтується поділ влади, що характеризує державу як правову і демократичну. Викладені у вступі та в основній частині роботи положення, які стосуються визначення мети і постановки завдань переконують у тому, що вони теоретично і практично важливі для науки конституційного права. Існують всі підстави для погодження з автором, що обрана тема дослідження має значний рівень актуальності.

Схвальною є позиція автора, що «контрасигнація» і «контрасигнування» є процесом, а «контрасигнатура» результатом цього процесу, а також твердження про те, що більш вдалим є застосування у конституційному праві для позначення назв інститутів термінів із закінченням на «-ація». Пропозиція щодо використання саме терміну «контрасигнація» на конституційному і законодавчому рівні в Україні замість вживаного терміну «скріплення підписом» є доцільною та обґрунтованою.

Запропоноване авторське визначення поняття «контрасигнація», яке сформульоване на основі змістовного аналізу положень вітчизняного і зарубіжного законодавства, наукових праць, практики застосування заслуговує на підтримку.

Дослідження історичних аспектів інституту контрасигнації сприяло визначенню його генези з явно вираженою тенденцією розширення як у змістовому, так і у географічному сенсі. Особливо цікавим є з'ясування факту закріплення контрасигнації різними документами правового характеру на українських землях починаючи з XVIII століття.

У роботі здійснено порівняльний аналіз текстів зарубіжних конституцій, що надає можливість виявити спільні та відмінні риси інституту контрасигнації в різних державах.

Автором надана розгорнута конституційно-правова характеристика порядку застосування контрасигнації.

Особливу увагу приділено аналізу наявної судової практики з питань контрасигнації, а саме адміністративних судів та Конституційного Суду

України, що сприяло з'ясуванню проблемних аспектів застосування цього інституту в Україні.

Обґрунтованою є позиція автора щодо доцільності існування інституту контрасигнації в українському законодавстві. Дисертант пропонує реальні кроки задля усунення наявних прогалин і суперечностей у вітчизняному нормативному регулюванні контрасигнації, серед яких варто виділити пропозицію внесення змін до Конституції України з деталізацією процедури контрасигнації в поточному законодавстві.

Узгодження об'єкту й предмету дослідження, мети та завдань, коректне використання автором методів наукового пошуку стало підґрунтям отримання результатів, які містять наукову новизну та мають теоретичне і практичне значення.

Теоретичне значення результатів дисертації полягає в тому, що висновки і пропозиції поглиблюють теоретичну основу інституту контрасигнації, сприяють подальшому розвитку конституційного права і можуть бути використані в науково-практичних дослідженнях з проблематики взаємовідносин між органами державної влади.

Серед нових наукових результатів, що демонструють високий дослідницький рівень автора, варто виокремити наступні:

- авторське визначення контрасигнації як підписання акту глави держави, парламенту, уряду, органу місцевого самоврядування уповноваженим суб'єктом, що наділяє такий акт юридичною силою і покладає на особу, яка його підписала, юридичну і політичну відповідальність за його виконання;

- запропонована періодизація конституційно-правового закріплення контрасигнації з урахуванням етапів становлення і розвитку конституцій та українського конституціоналізму. Періодизація через еволюцію змісту конституцій (періоди «старих», «нових» і «новітніх» конституцій) дозволила автору визначити, що причиною зародження інституту контрасигнації стало конкурування принципів суверенності і «безвідповідальності» монарха та верховенства парламенту і парламентської відповідальності уряду, а сучасний його розвиток характеризується дуалізмом виконавчої влади. Періодизація на основі виділення етапів становлення і розвитку українського конституціоналізму засвідчила, що шлях нормативної регламентації контрасигнації на українських землях розпочався у XVIII ст. з «періоду зародження українського конституціоналізму» (конституційний проект П. Орлика 1710 р.), пройшов «період національного відродження» (др. пол. XIX-поч. XX ст.ст.) (конституційні проекти М. Драгоманова 1884 р. та М. Міхновського 1905 р., Основні Закони Російської імперії 1906 р., Крайовий статут Галичини 1861 р.), «період державного відродження» (1917-1991 рр.) («Закони про тимчасовий державний устрій України» 1918 р., Конституція ЗУНР 1920 р.) та продовжується в умовах існування незалежної України - «період відновлення національної державності» (від 1991 р. - до сьогодні) (чинна Конституція України);

– узагальнення теоретичних підходів щодо розуміння інституту контрасигнації, а саме як: спосіб посилення відповідальності уряду; засіб забезпечення невідповідальності та недоторканності глави держави; підстава набуття актом юридичної сили; спосіб розмежування функцій і повноважень органів державної влади; обмеження владних повноважень глави держави; засвідчення факту ознайомлення з актом та зобов'язання виконати його; форму урядового контролю; складову парламентського контролю;

– новелою є підхід автора щодо класифікації підстав, принципів, умов, правових наслідків та гарантій здійснення контрасигнації для надання змістовної конституційно-правової характеристики застосуванню контрасигнації;

– авторське бачення алгоритму контрасигнації з виділенням наступних стадій: а) прийняття відповідного акту уповноваженою особою чи органом з проставленням підпису; б) направлення цього акту до контрасигнуюч(ої)их особи/осіб для ознайомлення та розгляду; в) скріплення акту підписом контрасигнуюч(ої)их особи/осіб; г) набуття чинності відповідного акту.

Практичне значення результатів дисертації полягає в тому, що сформульовані в ній пропозиції і рекомендації можуть бути використані задля вдосконалення українського законодавства про контрасигнацію, сприяти більш тісній взаємодії та співпраці різних гілок державної влади.

Висновки дисертаційного дослідження можна широко використовувати:

– у нормотворчій діяльності – для вдосконалення чинних та підготовки нових нормативно-правових актів, що регулюють та охороняють суспільні відносини, пов'язані з застосуванням контрасигнації;

– у науково-дослідній сфері – для подальшої розробки теорії контрасигнації;

– у навчальному процесі – для підготовки відповідних розділів навчальних посібників та підручників з конституційного права України, а також при викладанні курсів конституційного права, конституційного порівняльного права, муніципального права, спеціальних курсів з питань українського конституціоналізму.

– у просвітницькій діяльності – для підвищення рівня правової свідомості та правової культури населення України.

Дисертація виконана особисто, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що отримані здобувачем самостійно та мають істотне значення для юридичної науки. Одержані результати дослідження є достовірними та об'єктивними. Дослідження відповідає усім вимогам рівня наукової кваліфікації здобувача, що зазначено у п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 6 березня 2019 р.

Автор дисертаційного дослідження продемонстрував високий теоретичний рівень викладання матеріалу, вміння застосовувати наукові методи пізнання об'єктивної дійсності, аргументовано відстоювати власну наукову позицію, а також формулювати висновки.

Зміст положень дисертаційного дослідження викладено у наступних наукових публікаціях:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Сушко О. О. Історико-правові засади становлення та розвитку інституту контрасигнації. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. Випуск № 2. С. 29-34. URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/2_2019/8.pdf

2. Щебетун І. С., Сушко О. О. Правові наслідки контрасигнації: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 63-67. URL: http://www.lsej.org.ua/9_2020/15.pdf (вносок здобувача у цій публікації становить 50% і стосується дослідження зарубіжного досвіду здійснення контрасигнації)

3. Сушко О. О. Напрями удосконалення законодавства України про контрасигнацію з урахуванням зарубіжного досвіду. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. №6 (volume 2). С. 111-115. URL: http://vjhr-journal.sk/wp-content/uploads/2021/02/VJHR_6_2_2020.pdf

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Сушко О. О. Щодо особливостей інституту контрасигнації в Україні. *Юридична наука і освіта у сучасних умовах: стан і перспективи розвитку: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса (18 травня 2018 р.)*. Донецький національний університет імені Василя Стуса; за заг. ред. д.ю.н. проф. А.Г. Бобкової. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. С. 79-81.

2. Сушко О. О. Щодо тлумачення поняття «контрасигнація актів глави держави». *Теорія і практика сучасної науки (частина II): Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 15-16 травня 2019 р.)*. Київ: МЦНД, 2019. С. 51-53.

3. Сушко О. О. Підстави застосування контрасигнації актів глави держави та органів публічної влади. *Економіка, облік, фінанси, менеджмент і право в Україні та світі: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 4 грудня 2020 р.)*. Полтава: ЦФЕНД, 2020. С. 256-258.

4. Сушко О.О. Історія становлення інституту контрасигнації на українських землях. *Актуальні питання сучасного державотворення: проблеми та перспективи: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті заслуженого юриста України Григорія Ісаковича Гінзбурга (м. Чернігів, 21 січня 2021 р.)*. Чернігів: ГО «Центр правової думки». 2021. С. 19-23.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Сушко О. О. Скріплення підписом актів глави держави за законодавством України. *Economic and Law Paradigm of Modern Society*. 2019. Issue 3. URL: <https://studlib.org.ua/index.php/eprs/article/view/217>

2. Сушко О. О. Гарантії реалізації контрасигнації. *Міжнародний*

науковий журнал «Інтернаука». 2020. №20. С. 85-89. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16113217076274.pdf>

Опубліковані наукові праці Сушка О.О. за темою дисертаційної роботи мають безпосередній зв'язок з усіма структурними частинами проведеного дослідження та конкретизують основні положення його наукової новизни.

Аналіз змісту дисертації та наукових праць, зазначених у наведеному списку, дозволяє констатувати, що дисертант досяг поставленої мети та виконав у повному обсязі завдання дисертаційного дослідження.

Все вищезгадане дає підстави рекомендувати дисертацію Сушка Олега Олександровича «Інститут контрасигнації: питання конституційно-правової теорії та практики» до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «Право».

Рецензенти:

професор кафедри конституційного,
міжнародного і кримінального права,
ректор Донецького національного
університету імені Василя Стуса,
доктор юридичних наук,
Заслужений юрист України

 Р. Ф. Гринюк

доцент кафедри конституційного,
міжнародного і кримінального права
Донецького національного
університету імені Василя Стуса,
кандидат юридичних наук, доцент

 Л. О. Нікітенко

